

Kulttuuri
lauantaina 1.11.2008

Peruskoulun 9.-luokkalaiset tutkivat lelujen kautta kulttuuria ja kauhua

Kuole, pehmolelu, kuole!

Nuorten taidetyöpajoissa pintaan nousevat seksi ja väkivalta

Suna Vuori

Mitä saadaan, kun laitetaan samaan huoneeseen läjä teinejä, läjä vanhoja karvaleluja, läjä saksia ja muita askarteluvälineitä sekä lupa tehdä leluille mitä tahansa?

Tekoverta ja langanpätkiä. Näkyviä sukupuolitunnuksia, irti revittyjä raajoja ja puhkottuja silmiä.

Pidäkkeetöntä riemua. Keskittynyttä tuunaamista. Paljaita tunteita, sensuroimattomia viettejä sekä perspektiivi siihen, mistä nuorten maailmassa puhutaan.

Menetetty viattomuus.

Aleksis Kiven koulun 9 C -luokka ja äidinkielenopettaja Reeta Aarnio osallistuvat kulttuurikurssiin, jonka aiheena on kauhu.

Oppilaat ovat käyneet katsomassa mm.

Kaiku, nuoli ja ketju -tanssiesityksen Helsingin kaupunginteatterissa, Jari Järvelän

Arkun Kansallisteatterissa sekä Carrie- ja Orpokoti-elokuvat, tavanneet esitysten tekijöitä sekä tutustuneet kauhuaiheiseen kirjallisuuteen ja sarjakuviin.

Nyt alkavassa kuvataidetyöpajassa he kokeilevat itse, miltä kauhun tekeminen tuntuu, ja käsittelevät tätä kautta muun muassa omia pelkojaan.

"Mulla on teille lahja", aloittaa taidekasvattaja Anne Rossi-Horto ja saa kaksikymmentä 15-vuotiasta hetkessä vaikenemaan. "Silmät kiinni!" Jokainen 23 oppilaasta saa pulpetilleen pehmolelun, joista yksi on räsynukke, loput erikokoisia karvaisia eläimiä.

"Tää tuntuu vähän härskiltä", pojan ääni kommentoi. "Tän täytyy olla pupu", toteaa toinen, silmät kuuliaisesti ummessa.

Liitutaululla lukee: Jotain kamalaa on tapahtunut. "Te itse päätätte, onko se kamala jotain pientä vai jotain suurta ja näkyvää", Rossi-Horto opastaa.

Sitten hän esittelee välineet: kuumaliimapistooleja, saksia, neuloja ja lankaa, nauhoja ja tilkkuja, puutikkuja, rautalankaa, hiiltä, helmiä sekä erivärisiä maaleja, joista punainen on ylivoimaisesti käytetyin.

Muuta ei tarvita. Nuoret ryhtyvät välittömästi ja koko tarmollaan töihin. Päät irtoavat, vatsat aukeavat, täytteet lentävät roskikseen, kypälät vaihtavat paikkaa.

"Nyt lähti häntä." "Suolet veks!" "Haluuks joku korvan?" "Eiks oo poraa?" Kuvottaa. Naurattaa.

Olen yhtä aikaa hilpeä, hämmentynyt ja kauhuissani. Tämä on kauhu-genreen kuuluvaa splatteria, mutta samalla jotain muuta.

Camillan suloisen valkoisen nallen vatsaan ilmestyy kirkuvan punaisena ammottava haava sekä sakset.

Aleksin possu menettää korvansa, jalkansa, silmänsä ja sisuksensa, muuttuu vaaleanpunaisesta likaisen mustaksi ja pannaan lopuksi vartaaseen.

Aleksiinalla on vaikeuksia irrottaa koiransa silmää. Lopulta hän ompelee sen isoilla pistoilla umpeen.

Sääliikö tyttö runneltua koiraparkaa?

"Ei mulla ole oikeastaan mitään tunteita tätä kohtaan. Mä luulen, että tää on joutunut jonkun pedon raatelemaksi ja jäänyt kitumaan." Jannen leijona on sekä seivästetty että ammuttu, Lauran amputoiman aasin silmästä valuu verta ja kyljestä töröttää suuri vieteri.

Miltä Otosta tuntuu, kun hän katsoo kaikki raajansa ja osin myös kuononsa menettänyttä nallea, jolla on jalkojen tilalla verisiä tikkuja?

"Pelottavalta! Jos tollanen tulis ovesta sisään..." Reetan vereen tahrима orava "on joutunut ex-miehensä Pasin pahoinpitelemäksi vietyään entisestä kodista kaikki tammenterhot. Leena-orava aikoo kostaa." Poika on saksinut tyttönallensa jalkovälin auki ja sutinut haavaan paksult punaista ja mustaa maalia. Ruhjeita on muuallakin. Nalle näyttää törkeästi pahoinpidellyltä.

"Tää on Johanna Tukiainen. Ilkka Kanerva on raiskannut sen", poika selittää. Myöhemmin hän ilmoittaa, ettei halua nimeään lehteen.

Moni käy katsomassa ja pudistaa päätään.

"Hyi, ällöö!" "Todella pelottavaa." "Vähän toi on raaka." "Vitsi sulla on sairas mielikuvitus", vieruskaverikin puuskahtaa. Hänen aasinsa on hakannut itsensä petyttyään Hifkiin, joka hävisi Ilvekselle.

"Ei mielikuvitus vaan mieli", täsmentää poika. "Viilto hameen alle, ja se on siinä. Vois vielä vähän veristää tota rotsia..." "Miltä susta tuntuu, kun sä olet tehnyt tuon?" Rossi-Horto kysyy pojalta.

"Emmä nyt tiedä..." "Mitä sä haluat tehdä sille seuraavaksi?" "Emmä tiedä." Monta vuotta kulttuurikurssien työpajoja vetänyt Anne Rossi-Horto tunnistaa sekä luokassa vallitsevan tunnelman että oppilaiden tekemät hahmot. Hän myöntää jossain määrin turtuneensa hirveyksiin.

"Kauhajoen tiistain jälkeen vedin keskiviikkona työpajaa, josta palatessa olin koko bussimatkan vähällä oksentaa - mutta oppilaille näiden ampumisten käsitteleminen tuoreeltaan oli selvästi terapeutista." "Työpajojen ilmapiiri on yleensä todella hyvä, avoin ja innostunut, vaikka jotkut opettajat saattavatkin olla tuloksista kauhuissaan. Esimerkiksi Johanna Tukiaisen julkisuuskuva häiritsee tämänikäisten mielikuvitusta niin valtavasti, että se nousee esiin melkein jokaisessa työpajassa aiheesta riippumatta.

Ilkka Kanerva esiintyy myös usein." Rossi-Horton mukaan nuoret joutuvat eräänlaiseen hurmostilaan tajutessaan, että käytöstä poistetuille leluille voi ja saa tehdä mitä tahansa.

Joidenkin pehmoleluista tulee pelkkiä verisiä möykkyjä, toisista ylierotisoituja. Eräs poika valeli pupunsa täpätillä ja poltti sen koulun pihalla. 20-vuotias kosmetologiopiskelija muutti vauvanukkensa hirviömäiseksi kaljuksi mieheksi, joka oli viettänyt 15 vuotta vankimielisairaalassa ja tuli sieltä uhkailemaan suurisilmäistä kosmetiikkamyymälää.

Lelujen muokkaamisen jälkeen oppilaiden pitää kertoa, keitä heidän hahmonsensa ovat, mitä niille on tapahtunut ja miksi - ja se onkin jo paljon vaikeampaa.

Viimeisessä vaiheessa hahmoille valmistetaan parityönä pieni näytelmä, jolle maalataan paperinen tausta ja joka esitetään luokalle.

"Onks nää tapettu? Missä nää ois, taivaassa vai helvetissä?" Kauhuesitysten tapahtumapaikkoina ovat mm. sairaala, parkkihalli, bensa-asema, hautausmaa sekä taivas. Henkilöt ovat ylivelkaantuneita, masentuneita, kostonhimoisia, hylättyjä - mutta eivät kaikki.

Yhtä pupua on puraissut kettu, yksi koira jäänyt kuonostaan kiinni rautalankaan, eräs nalle pudonnut kuoppaan ja saanut apua. Taivaan porteilla organisoidaan väkivaltaisesti kuolleiden eläinten tukiryhmä.

15-vuotiaiden maailmankuvaan mahtuu siis muutakin kuin seksiä ja väkivaltaa.

"Mut jos tänne nyt tulis joku seiskaluokkalainen, se sais trauman!" "Miltä teistä tuntuu nyt?" Anne Rossi-Horto kysyy lopuksi.

"Ihan sikahyvältä!" Laura vastaa. Muut nyökyttelevät. "Tää on tosi hyvää stressin purkamista!" "Jäikö kenellekään järkyttynyt tai paha olo?" Rossi-Horto varmistaa.

Luokka purskahtaa äänekkääseen nauruun. "No ei!" "Miks pitäis?" kysyy poika - hän, joka ei halua nimeään lehteen.

Työpajojen ilmapiiri on avoin ja innostunut, vaikka opettajat saattavatkin olla kauhuissaan.
